

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Силенко Ольги Михайлівни «Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04. – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність обраної теми досліджень

Серед основних напрямів стратегічного розвитку України у ХХІ столітті пріоритетного значення набуває високотехнологічне металургійне виробництво, оскільки саме воно відіграє визначальну роль у інноваційності, матеріалоемності й енергоефективності інших галузей виробництва, забезпечує формування матеріально-речового каркаса всіх виробничих підприємств і в умовах євроінтеграції стає фундаментом розвитку національної економіки країни.

Україна, перебуваючи у жорстких умовах глобалізованих економічних трансформацій, посилення конкуренції на світовому ринку металопродукції, технологічної неоднорідності та відсталості металургійного виробництва, його високої енергомісткості та низької продуктивності, постала перед потребою зміни ідеології економічного розвитку. Наразі необхідним є розв'язання проблем інноваційного розвитку металургійних підприємств, а отже, і створення належного його організаційно-економічного забезпечення, що слугуватиме імпульсом для подальшого економічного розвитку як металургійного виробництва, так і економіки країни в цілому.

У зв'язку з цим, дисертаційне дослідження, в якому зроблено спробу науково-практичного обґрунтування рекомендацій щодо формування організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств в умовах інвайронменталізації економіки, вважаємо актуальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Аналіз дисертації свідчить, що здобувачем виконано доволі ґрунтовне критичне вивчення теоретичного базису поставленої наукової проблеми щодо формування організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств в умовах інвайронменталізації економіки.

Основні наукові положення, висновки, рекомендації дисертаційної роботи викладені у 14 наукових працях, а саме: 8 статтях – у наукових фахових виданнях та виданнях інших держав і 6 публікаціях – у матеріалах наукових конференцій. Вони мають теоретичне, методологічне та емпіричне

обґрунтування, що обумовлено, зокрема, глибиною здійсненого здобувачем дослідження, а саме опрацюванням 334 найменувань інформаційних джерел (включаючи джерела міжнародної статистичної звітності), що стосуються різноманітних аспектів за темою дисертації.

Як публікації, так і автореферат дисертації з достатньою повнотою висвітлюють положення поданих на захист результатів дослідження.

Обґрунтованість та достовірність положень і висновків дисертанта визначається тим, що вони є результатом ретельного вивчення і порівняння:

- законодавчих та інших нормативно-правових актів України, близького та далекого зарубіжжя, а також міжнародних стандартів з розвитку бізнесу;
- значного обсягу довідників та наукової літератури в галузі знань з економіки та управління підприємством;
- розрахунково-експериментальних результатів емпіричного дослідження;
- аналізу державних програмних документів, програм інноваційного розвитку підприємств металургійної галузі тощо.

Для досягнення поставленої мети в дисертаційній роботі використовувались загальнонаукові (системного аналізу, узагальнення, монографічний, абстрактно-логічний та ін.) та спеціальні методи пізнання (економіко-математичного моделювання, мультикритеріального, компаративного, SWOT-, стейкхолдер- та декаплінг-аналізу, сценарного прогнозування, аналогій та ін.), які склали комплекс принципів і методів наукового дослідження.

Роботі притаманні: відповідне використання наукової термінології та фразеології, логічний зв'язок викладення матеріалу, смислова завершеність, цілісність та єдність, що сприяє вираженій послідовності, стилістичній коректності та чіткості висновків.

Інформаційною базою дослідження стали: законодавчі акти Верховної Ради України; постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України; статистичні дані Державної служби статистики України, World Steel Association report, Index of Economic Freedom report, Doing Business report, International Property Right Index report; дані фінансової та управлінської звітності металургійних підприємств; публікації науковців та практиків, а також власні дослідження автора з інноваційного розвитку підприємств металургійної галузі.

Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в дисертаційній роботі Силенко О.М., базуються на системному підході до аналізу та діагностики об'єкта дослідження.

Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечена знанням і творчим використанням наукової методології та застосуванням сучасних методів проведення досліджень.

Дисертаційне дослідження виконане в рамках науково-дослідних тем Класичного приватного університету «Розвиток стратегії промислових

підприємств на основі інноваційного спрямування» (номер державної реєстрації 0113U007108, 2013-2015 рр.) та «Формування механізмів стабілізації функціонування промислових підприємств на засадах антикризового управління» (номер державної реєстрації 0116U000799, 2016 р.), у межах яких автором обґрунтовано теоретичні підходи та розроблено практичні рекомендації до формування організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств в умовах інвайронменталізації економіки. Отже, ступінь обґрунтованості результатів дослідження Силенко О.М. підтверджується відповідними матеріалами та дотриманням вимог до кандидатських дисертаційних робіт.

Новизна результатів наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні результати дослідження, що характеризують наукову новизну одержаних результатів, складають три цілісні блоки:

Перший – включає теоретично-методичні аспекти організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств в умовах інвайронменталізації економіки, а саме: 1) репрезентацію на основі новітніх наукових підходів тлумачення базових детермінант поняття «організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку підприємств», що дозволило з урахуванням відмінних рис інвайронментальної економіки уніфікувати розмаїття їх трактувань та доповнити науковий тезаурус, сформованим за комунікативною інтенцією пропозиціональним змістом поняття «організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств» через призму інвайронментального підходу як чітко структурованої системи мотивації, стимулювання та гарантування сприятливості середовища до інноваційного розвитку підприємств, а також координації їх дії (через організацію взаємозв'язків між усіма елементами системи) до генерування економічного зростання (с.23-46); 2) визначення за когнітивним підходом ключових критеріїв оцінки організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств, виокремлення системи часткових та інтегральних показників, що забезпечило побудову ієрархії визначення індикатора сприятливості організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств металургійної галузі (с.47-66); 3) удосконалення за ціннісно-орієнтованим підходом методики інвайронментального виміру сприятливості організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств шляхом модифікації мультикритеріального аналізу, чітко структурованою етапологією стейкхолдер- та декаплінг-аналізу, що дозволить отримати більш реалістичну оцінку рівня мотивації, стимулювання та гарантування сприятливості організаційно-економічного забезпечення до інноваційного розвитку підприємств і збалансування інтересів стейкхолдерів

у генеруванні економічного зростання за умов інвайронменталізації індустрії (с. 68-86).

Другий – містить результати оцінювання організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств, а саме: 1) результати моніторингу та діагностики організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств; за підсумками яких запропоновано імітаційну модель осучаснення організаційного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств, запровадження якої дозволить подолати їх техніко-технологічну відсталість, забезпечити ощадливе виробництво, зростання обсягів експорту кінцевої продукції, а також очікувань стейкхолдерів у збереженні довкілля (с.107-127); 2) результати оцінювання за декаплінг-підходом інвайронментальної ефективності організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств, що дозволило визначити критеріальну площину її змін залежно від змін обсягів фінансування інноваційної діяльності та темпів нарощування обсягів виробництва металопродукції, яка має стати фундаментальним підґрунтям при прийнятті аргументованих рішень з визначення пріоритетних напрямків інноваційного розвитку підприємств на середньо- та довгострокових часових горизонтах (с. 128-150); 3) обґрунтування правильності гіпотези, що організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств в умовах інвайронменталізації економіки вважається сприятливим за умови відповідності економічного зростання принципам інвайронментальності (с.151-174).

Третій – включає визначені автором вектори модернізації організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств, а саме: 1) осучаснення організаційного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств через модифікацію за ідеографічним підходом механізму податкового стимулювання виробництва «зеленої» сталі, який, на відміну від існуючих, передбачає надання металургійним підприємствам податкових преференцій з екологічного оподаткування за умови супроводження нарощування обсягів виробництва сталі декаплінг-ефектом, досягнутим внаслідок прискорення темпів скорочення фактичних обсягів викидів в атмосферу, скидів забруднювальних речовин у водні об'єкти, розміщення відходів та фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів (підтверджених висновком системи моніторингу, звітності та їх верифікації, створеної відповідно до вимог Рамкової Угоди та Директив ЄС №1996/61, №2003/87 та №2004/101) над темпами нарощування обсягів виробництва (с.186-206); 2) розробку концепції інноваційного розвитку металургійних підприємств за kaizen-підходом, яка, на відміну від існуючих, передбачає безперервне вдосконалення процесів виробництва завдяки креативності мислення працівників та розробці ними новацій із забезпечення ощадливого виробництва, підвищення якості продукції (відповідно до потреб споживачів)

та досягнення поставлених цілей (с.207-221); 3) формування моделі архітекτονіки прийняття рішень з управління інноваційним розвитком металургійних підприємств за QFD-методикою, яка, на відміну від існуючих, завдяки побудові «будинку якості» передбачає забезпечення збалансування інтересів/впливу стейкхолдерів у інноваційно- й екологічно відповідальному спрямуванні інвестицій на виробництво за новітніми технологіями металопродукції світового рівня (с.222-235).

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження

Наукове та практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що наукові розробки дослідження доведені до рівня теоретичних положень, методичних та практичних рекомендацій з формування організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств.

Пропозиції та рекомендації, запропоновані у дисертаційному дослідженні, можуть бути застосовані у практиці металургійних підприємств та стати підґрунтям для подальших наукових досліджень у сфері економіки та управління підприємством. Їх використання можливе і під час підготовки та обґрунтування змін і доповнень до нормативно-правових актів з питань оподаткування виробництва «зеленої сталі».

Матеріали дисертаційного дослідження також можуть бути використані у навчальному процесі при підготовці магістрів з економіки.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і належним чином представлений. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 292 сторінки комп'ютерного тексту, з яких 219 сторінок основного тексту, 50 рисунків та 54 таблиці, список використаних джерел з 334 найменувань на 34 сторінках, 13 додатків на 40 сторінках.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації та стисло відображує її зміст

Дискусійні положення, недоліки і побажання

Незважаючи на загальну позитивну оцінку і змістовність викладу результатів наукового пошуку, обґрунтованість та достовірність висновків, у дисертаційному дослідженні мають місце певні дискусійні положення, зокрема:

1. У дисертаційній роботі автором досить детально репрезентовано на

основі новітніх наукових підходів тлумачення базових детермінант поняття «організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку підприємств» (с.46-47) та розширено науковий тезаурус, сформованим за комунікативною інтенцією через призму інвайронментального підходу пропозиціональним змістом даного поняття як чітко структурованої системи мотивації, стимулювання та гарантування сприятливості середовища до інноваційного розвитку підприємств, а також координації їх дії (через організацію взаємозв'язків між усіма елементами системи) до генерування економічного зростання. Однак вважаємо, що зазначена частина дослідження набула б більшої завершеності за умови розгляду генезису даного поняття з урахуванням останніх трансформаційних змін в економіці країни, зокрема, переходу до циркулярної економіки.

2. При багатокритеріальному моделюванні інвайронментального виміру сприятливості організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств, яке дозволило окреслити за когнітивним підходом ключові критерії оцінки організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств (рис.1.8 на с.50), а також виокремити систему часткових і інтегральних показників та забезпечило побудову ієрархії визначення індикатора сприятливості організаційно-економічного забезпечення (рис.1.16 на с.67), вважаємо доцільним було визначити види стану організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств та їх межі;

3. При розробці за ціннісно-орієнтованим підходом методики інвайронментального виміру сприятливості організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств шляхом модифікації мультикритеріального аналізу варто було детально зупинитись не лише на структурованні етапології стейкхолдер- та декаплінг-аналізу (с.154, 159), а й на чіткості структурованні етапології самого мультикритеріального аналізу;

4. Аналізуючи показники міжнародних рейтингів з оцінки технологічної та інноваційної конкурентоспроможності підприємств металургії (с. 107-127), а також можливостей та їх готовності до інноваційного розвитку, автор акцентує увагу на обсягах експорту металопродукції, позицій вітчизняних металургійних підприємств на світовому ринку металопродукції, проте не зосереджується на детальному вивченні стану інноваційного розвитку металургійних підприємств у країнах-лідерах з виробництва металопродукції;

5. Дискусійним вважаємо прийняття рішень щодо удосконалення за ціннісно-орієнтованим підходом методики інвайронментального виміру сприятливості організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств шляхом модифікації мультикритеріального аналізу, оскільки до сьогодні найбільш поширеними методами його дослідження залишаються статистичні методи, які базуються на інформаційній базі статистичних спостережень, забезпечують простоту та достовірність розрахунків, а також наочність їх використання.

6. При вивченні світового досвіду податкового стимулювання інноваційно-активних підприємств (с.191-199) та визначенні доцільності й можливості його імплементації у вітчизняній практиці доречно було б конкретизувати, що саме варто запозичити з досвіду тієї чи іншої зарубіжної країни, що дозволило б переконатись у доцільності таких структурних змін в оподаткуванні виробництва «зеленої сталі».

7. При побудові моделі архітекtonіки прийняття рішень з управління інноваційним розвитком металургійних підприємств за QFD-методикою (с.234), яка завдяки побудові «будинку якості» (с.232) передбачає забезпечення збалансування інтересів/впливу стейкхолдерів у інноваційно- й екологічно відповідальному спрямуванні інвестицій на виробництво за новітніми технологіями металопродукції світового рівня варто було більш чітко розкрити сутність QFD-методики та її значимості у прийнятті рішень щодо інноваційної діяльності металургійних підприємств.

8. Розробку концепції інноваційного розвитку металургійних підприємств за kaizen-підходом (с. 212), яка передбачає безперервне вдосконалення процесів виробництва завдяки креативності мислення працівників та розробці ними новацій із забезпечення ощадливого виробництва, підвищення якості продукції (відповідно до потреб споживачів) та досягнення поставлених цілей доцільно було здійснити на прикладі кількох підприємств-гігантів металургійного виробництва, що надало б можливість чітко простежити доцільність її запровадження у практиці металургійних підприємств.

Зазначені зауваження відображають власну наукову позицію опонента і не заперечують можливості існування авторського бачення шляхів розв'язання завдань дисертаційного дослідження, а тому не впливають на позитивну оцінку роботи.

Загальний висновок

1. Дисертаційна робота Силенко Ольги Михайлівни «Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на вельми актуальну тему. Вона містить теоретичні та методичні засади, розробки науково-практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств в умовах інвайронменталізації економіки.

2. Враховуючи актуальність, новизну, значимість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Силенко Ольги Михайлівни «Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку металургійних підприємств» відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, та відповідає Порядку присудження наукових

ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. за № 567 зі змінами та доповненнями, а її автор – Силенко Ольга Михайлівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04. – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Офіційний опонент:

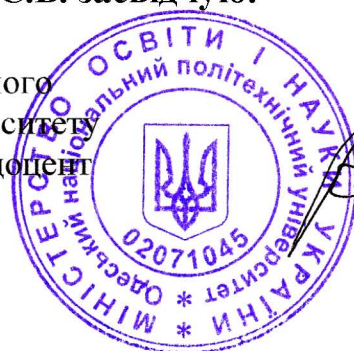
доктор економічних наук, професор,
Директор Інституту бізнесу, економіки
та інформаційних технологій
Одеського національного
політехнічного університету МОН України

С.В. Філіппова

Підпис Філіппової С.В. засвідчую:

Вчений секретар
Одеського національного
політехнічного університету
МОН України к.т.н., доцент

В.І. Шевчук